

Mere råvildt dør ved

– kan moderne teknik forhindre det meningsløse tab?

Rålam klippet midt over under biomas-segræsslæt. I andre tilfælde er det kun benene, der klippes, og lammene dør langsomt. Foto: Jesper Illemann.

Tekst: Carsten Riis Olesen, Danmarks Jægerforbund, Rasmus Nyholm Jørgensen, Institut for Ingeniørvidenskab, Aarhus Universitet, Lisbeth Nielsen, Natur og Landbrug, ApS, og Hanne Juncher Fris, LMO

Foto: Carsten Riis Olesen, Danmarks Jægerforbund, m.fl.

MASKINSTATIONENS TRAKTORFØRERE STÅR oftere og oftere over for et grimt syn af et lemlæstet rålam, når de er sendt ud for at tage græsslæt på engarealerne i vores ådale. I bedste fald dør et påkørt dyr hurtigt, men ofte er traktorførerne udsat for den ubehagelige situation at skulle indfange og aflive et rålam, der, på trods af lemlæstede

ben, kæmper vildt for sit liv. Men hvorfor dræbes så meget vildtyngel ved græsslæt, og findes der metoder til at forhindre det?

Strudsestrategi

Rådyr er byttedyr, hvis bedste forsvar er at flygte. Den muskuløse krop gør det voksne rådyr til en eminent sprin-

ter, men i de første uger af lammens liv er deres muskler ikke så veludviklede, at de vil være i stand til at løbe fra ræven. Råen beordrer derfor de unge lam til at blive liggende i græsset, mens den selv søger føde et andet sted. De spæde lam udsender næsten ingen fært (lugt), når de trykker sig mod jorden og ligger helt stille. På

græsslæt

Faren for påkørsler af rålam er særlig høj i nærheden af krat, hegn og skovbryn. Hvor græssålen er tilstrækkeligt stærk, kan der køres med relativt tungt udstyr, men på de mere fugtige arealer er der brug for let udstyr, som den førerløse GrassBot, der er udviklet i et samarbejde mellem bl.a.

Kongskilde og Lynex. Uanset maskintype er der behov for afværgeforanstaltninger i forhold til ynglende vildt inden slåning.

Foto: Lisbeth Nielsen og Rasmus Nyholm Jørgensen.

den måde overlever de alligevel ræven. Men over for en 6-12 meter bred rotorklipper med høj hastighed er rålammens „strudsestrategi“ langt fra effektiv. Derfor sker det oftere og oftere, at rålam dræbes eller lemlæstes, når der høstes græs fra midt i maj til midt i juli.

En tæt rådyrbestand

Rådyrbestanden i Danmark har de seneste 10 år ligget på et højt, men rimeligt stabilt, niveau efter mange års kraftig stigning. Vintergrønne marker, grønne vintre og tilplantning giver det danske landskab en høj bæreevne for rådyr - og samtidig potentiale for problemer, når der tages græsslæt i den periode, lammene sættes.

Græsslæt afløser afgræsning

Der tages i dag græsslæt på et stigende areal, fordi færre og færre enge græsses. Engarealer, der hverken græsses eller høstes, gror hurtigt til i krat, rørskov og højt voksende græsarter. Ved tilgroning forsvinder græs-

ningsarealernes artsrige flora, så høst af biomasse (til biogasproduktion) kan være en del af fremtidens naturpleje. De mere langhårede engområder er imidlertid også særdeles attraktive yngleområder for en række vildtarter. Græsslæt i maj-juli medfører derfor stor risiko for påkørsler.

Forurening af græsensilagen

Hvis græsslæt ensileres sammen med høstdræbt vildt (rådyr, ænder, fasaner samt mus og mosegrise), vil botulismebakterier kunne forurene fodret og - i uheldige tilfælde - føre til

dødsfald blandt husdyr. Ved monitoring af nyslåede engarealer med hunde har vi fundet op til seks småpattedyr per hektar. Herudover vil der ofte være ihjelslåede krybdyr og padder. Selv om en del af de høstdræbte dyr hentes af ådselædere (krager, måger, rovfugle, ræv og grævling) inden græsset ensileres, registreres der stadig dødsfald blandt husdyr pga. botulisme.

Droner med termiske kameraer

Droner - små ubemandede luftfartøjer - er blevet en populær teknologi til >

En tidlig morgenstund i juni måned er Rene Larsen og Peter Christensen fra AU klar til at gå i luften med dronen for at finkæmme engarealer i Nørreådalen for rådyrlam.

> mange formål. En gruppe forskere og udviklere fra Institut for Ingeniørvidenskab samt Institut for Agroøkologi ved Aarhus Universitet (AU), Natur & Landbrug ApS, LMO og Danmarks Jægerforbund har sat sig for at bruge droneteknologien til at finde vildt i græsmarkerne, inden høstarbejdet sættes i gang. Foreløbig har forsøg vist, at kombinationen af et luftfartøj, der „ser“ lodret ned i vegetationen, og et varmefølsomt kamera kan identificere rådyrlam. Ud fra de foreløbige resultater mener vi, at me-

toden vil kunne udvikles til et praktisk brugbart redskab, som vil kunne indkøbes til en fornuftig pris og kunne håndteres af f.eks. en medarbejder på en maskinstation. Foreløbig har arbejdet været finansieret af 15. Juni Fonden, Naturstyrelsens Lokale Grønne Partnerskabsprojekter og for Aarhus Universitets vedkommende via interne midler. Arbejdet med udvikling og verificering af et praktisk anvendeligt vildtidentifikationssystem kræver hårdt arbejde og tilførsel af ressourcer.

Drone med afværgemiddel

Alene at opdage rålammene, der skjuler sig på engarealerne, redder dem ikke fra høstmaskinerne. Vi arbejder derfor målrettet på at anvende dronen til, fra luften, at stimulere råerne til at flytte lammene fra de områder, der skal høstes. Vi håber i 2015 at kunne verificere metoden og i givet fald at få den patenteret i samarbejde med en dansk dronevirksomhed.

Lavteknologiske afværgemetoder

En række lavteknologiske metoder har gennem tiden været anvendt for at forhindre høstdrab af rådyrlam. For at sikre en rimelig succes anvendes flest mulige stimuli, f.eks. en kombination af lyd, lugt og bevægelse. Vigtigst er dog, at indsatsen sættes ind dagen før den planlagte høst, så råen kan nå at flytte lammene om natten.

Uanset hvor god en hund man har, er afsøgning af et engareal umiddelbart før græsslæt ineffektivt og giver ofte falsk tryghed. Et kørselsmønster, hvor engen klippes indefra og ud i stedet for omvendt, kan redde nogle dyr, men i praksis anvendes denne metode for sjældent. Kæder, der slæbes i vegetationen foran klipperen, kan redde dyr, men metoden er desværre ikke effektiv nok mod de dyr, der trykker hårdt.

cro@jaegerne.dk

Via en trykfølsom skærm (touchpad) med et flyfoto som baggrund kan den ønskede flyverute lægges ind, og dronen styres automatisk fra start til landing. På denne måde er systemet ikke forbeholdt specialister, men vil kunne udvikles til et brugbart værktøj for f.eks. maskinstationer, der ønsker at sikre sine kunder og personale mod høstdrab og forurening af afgrøden.

